

Guidelines for Preserving the Local Wisdom of Palm Sugar Making, of Koei Chai Subdistrict, Chum Saeng District, Nakhon Sawan Province

Suphot Suna¹ Phileis Mohamhmad² Asa Mohammed³ and
Chittapol Khumsupan⁴

Received: January 15, 2023

Revised: February 19, 2023

Accepted: March 23, 2023

Abstract

The objectives of this research article were 1) to study the local wisdom of sugar making of Koei Chai subdistrict, Chum Saeng District, Nakhon Sawan Province; and 2) to present guidelines for preserving the local wisdom of sugar making of Koei Chai subdistrict, Chum Saeng District, Nakhon Sawan Province. It was a qualitative research. Data were collected by in-depth interviews with 20 key informants divided into 4 groups: villagers, local leaders, government officials and a group of local sages. Descriptive Content Analysis Techniques were used. The results of the research revealed that 1) the Koei Chai community had a long history of wisdom preservation, inherited from ancestors with the abundance of natural resources. And there was an inheritance and development of palm sugar to come out in a variety of forms, whether it was sugar candy toddy, palm wine, fresh sugar, palm sugar, palm kernel (chao tan), toddy palm, etc.; and 2) guidelines for preserving the local wisdom of making sugar of Koei Chai subdistrict, Chum Saeng District, Nakhon Sawan Province currently had various institutions come to

¹⁻⁴ Independent Scholar

Corresponding author, e-mail: suphot367776@gmail.com

study and acquire knowledge from the above local knowledge. And there were agencies at the local level to carry on local traditions or culture, such as Wai Kru Tan tradition, sugar palm tree raising tradition, sugar eating competition, palm sugar products were promoted and processed into OTOP products in order to generate additional income for the community.

Keywords: Preservation of Local Wisdom, Palm Sugar Making, Koei Chai

แนวทางในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำน้ำตาลโตนด ตำบลเกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

สุพจน์ สุนา¹ ไพเลิศ โมฮัมหมัด² อาษา โมฮัมหมัด³ และชิตพล คุ่มสุพรรณ⁴

Received: January 15, 2023

Revised: February 19, 2023

Accepted: March 23, 2023

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำน้ำตาลโตนด อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ และ 2) นำเสนอแนวทางในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำน้ำตาลโตนด อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 20 รูป/คน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มชาวบ้าน กลุ่มผู้นำท้องถิ่น กลุ่มข้าราชการ และกลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา พบว่า 1) ชุมชนเกยไชย มีพัฒนาการทางด้านการอนุรักษ์ภูมิปัญญาอย่างยาวนาน สืบทอดมาจากบรรพบุรุษด้วยความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางธรรมชาติ และมีการสืบทอดต่อยอดพัฒนาตาลโตนดให้ออกมาในหลากหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นขนมตาล หรือน้ำตาลเมาน้ำตาลสด น้ำตาลปึก จาวตาล ตาลเชื่อม และอื่น ๆ และ 2) แนวทางในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำน้ำตาลโตนด อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์นั้นปัจจุบันมีสถาบันต่าง ๆ เข้ามาศึกษาหาความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่นข้างต้น และมีหน่วยงานในระดับท้องถิ่นมีการสืบสานงานประเพณีหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้นว่า ประเพณีไหว้ครูตาล ประเพณีแข่งขันตาล ประเพณีแข่งกินตาล และมีการส่งเสริมและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากตาลโตนดเป็นสินค้า OTOP ทั้งนี้เพื่อสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชน

¹⁻⁴ นักวิชาการอิสระ

Corresponding author, e-mail: suphot367776@gmail.com

คำสำคัญ: การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น, การทำน้ำตาลโตนด, เกยไชย

บทนำ

ในสมัยบรรพบุรุษได้ทำตามโตนดไว้กินเองทำได้เพียงน้ำตาลปึกและน้ำตาลเมาไว้กินเองในหมู่บ้านเท่านั้นโดยบรรพบุรุษได้ทำตาลโตนดสืบทอดกันมา ประมาณ 300 ปีต่อมา มีการก่อสร้างถนนสาย ชุมแสง-นครสวรรค์ ซึ่งผ่านตำบลเกยไชยชาวบ้านจึงได้นำผลิตภัณฑ์ต่างๆ มาวางขายริมทางจึงมีการรวมกลุ่มสมาชิกกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์จากตาลโตนดอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ซึ่งผลผลิตจากตาลโตนดและน้ำตาลสดและผลิตภัณฑ์จากตาลโตนดเป็นสิ่งที่ต้องการของตลาดอยู่เสมอผลิตภัณฑ์จากตาลโตนดอำเภอชุมแสงจังหวัดนครสวรรค์จึงต้องมีเทคนิค การนำสินค้ามา แปรรูปเป็นขนมตาล และจาวตาล ตาลเชื่อม น้ำตาลเมา น้ำตาลปึก น้ำตาลปื๊บ ไอศกรีมน้ำตาลสด และอื่น ๆ อีกมากมายกลุ่มสมาชิกกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์ และยังถือว่าเป็นพืชที่มีความสัมพันธ์กับคนไทยมาเป็นเวลาช้านาน ไม่ว่าจะเป็นทางด้านสังคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจของไทยอยู่ตลอดเวลา

ตำบลเกยไชยเป็นตำบลหนึ่งที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอชุมแสงจังหวัดนครสวรรค์พื้นที่ในตำบลเกยไชยเป็นที่ราบลุ่ม ชาวบ้านมีอาชีพทำนาทำไร่และสวนตาลโตนดในอำเภอชุมแสง มีต้นตาลประมาณ 30,000 ต้น เฉพาะในตำบลเกยไชยมีจำนวน 8,000 ต้น ที่เหลือต่างกระจายออกไปในแต่ละตำบล ซึ่งในปัจจุบัน ณ ปีพ.ศ2565-2566 ในเขตอำเภอชุมแสงมีจำนวนต้นตาลโตนดเหลืออยู่ประมาณ 27,000 ต้น และเฉพาะตำบลเกยไชยมีต้นตาลโตนดจำนวน 7,800 ต้น (อุทัยวรรณ ภูเทษ, 2553) ในปัจจุบันจึงมีเทคนิคการดูแลรักษาต้นตาลโตนดในด้านพันธุ์ ด้านผสมเกสร ด้านการใส่ปุ๋ย ด้านการป้องกันกำจัดโรคและแมลง ด้านการตัดแต่งทางใบ ด้านการปลูกพืชคลุมดิน ด้านการเก็บเกี่ยวผลผลิตเทคโนโลยีเหล่านี้จะเป็นทางการส่งเสริมแล้วพัฒนาการดูแลรักษาต้นตาลให้กับสมาชิกกลุ่มอาชีพผลิตภัณฑ์จากตาลโตนดอำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำน้ำตาลเกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์
2. เพื่อนำเสนอแนวทางในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำน้ำตาลเกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 20 รูป/คน แบ่งเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มชาวบ้าน กลุ่มผู้นำท้องถิ่น กลุ่มข้าราชการ และกลุ่มประชาชนชาวบ้าน ซึ่งเป็นกลุ่มประชาชนชาวบ้าน กลุ่มผู้ที่มีความรู้เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาการทำน้ำตาลโตนด ตำบลเกยไชย อำเภอุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบมีโครงสร้างและไม่มีโครงสร้าง ประกอบด้วยโดยผู้วิจัยนำแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามในการสัมภาษณ์ มีด้วยกัน 3 ตอน ดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล
2. ความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำน้ำตาลโตนดเกยไชย อำเภอุมแสง จังหวัดนครสวรรค์
3. แนวทางในส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาการทำน้ำตาลโตนดเกยไชย อำเภอุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

การจัดเก็บข้อมูลโดยการสังเกตและการสัมภาษณ์ จากนั้นทำการจดบันทึกประเด็นที่ศึกษา แล้วนำมาเรียบเรียง แล้ววิเคราะห์ข้อมูล เมื่อคณะผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกตเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ได้จัดทำข้อมูลให้เป็นระเบียบ จัดเป็นหมวดหมู่ตามประเด็นที่ศึกษา โดยพิจารณาจากวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อประกอบการสรุปและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำน้ำตาลโตนดเกยไชย อำเภอุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ สำหรับขั้นตอน ในการทำน้ำตาลสด ต้นตาลมีระยะเวลาในการปลูกรานประมาณ 15-20 ปี ถึงจะได้ผลผลิตพอถึงระยะเวลาเก็บผลผลิตชาวบ้านก็จะเริ่มกระบวนการตัดพะอง (พะอง คือ ไม้ไผ่ลำยาวที่มีกิ่งของไผ่ยาวประมาณ 3-5 นิ้ว เป็นลำไม้ไผ่สำหรับพาดขึ้นต้นตาลแทนบันได) ส่วนใหญ่ชาวบ้านจะนิยมตัดพะองในเดือนมกราคมของทุกปี พอพาดพะองแล้วก็จะมาดูว่าตาลประเภทไหนจะออกช่อดอกก่อน โดยกระบวนการนวดตาลตัวเมียต้องนวด 7 ไม้ (ภาษา

ชาวบ้าน) หรือนวด 7 วัน พอครบ 7 ไม้ก็จะเว้นไปอีก 1 วันแล้วที่ 8 ค่อยรองน้ำตาลสดมาเคี่ยว ส่วนตาลตัวผู้นั้นชาวบ้านจะนิยมนวดเพียง 4 วันหรือภาษาชาวบ้านเรียกว่า 4 ไม้ จากนั้นจะเว้นไว้ 1 วัน พอถึงวันที่ 6 ก็จะกลับขึ้นไปนวดอีกก่อนที่จะแช่ไว้อีก 2 คืน แล้วค่อยขึ้นไปปาดทิ้งไว้ อีกสัก 2-3 คืน เพื่อให้น้ำตาลหยด ก่อนที่จะกลับขึ้นไปปาดทิ้งไว้อีก 4-5 วันจึงจะนำกระบอกล้างไม้ขึ้นไปรองน้ำตาลสด โดยมีการมัดกระบอกล้างไม้ไว้ตรงโคนช่อดอกหรือวงดอก เพื่อจะเก็บเอาน้ำตาลสดจากช่อดอกตาล ช่วงแรกที่ลองน้ำตาลสดจากวงตาลจะได้น้ำตาลสดที่น้อยมาก แต่พอเริ่มทำไปเรื่อย ๆ ก็จะได้น้ำตาลสดที่เยอะขึ้นจนเต็มกระบอกล้างไม้

ส่วนกระบวนการเตรียมกระบอกล้างไม้นั้น ชาวบ้านก็จะนำกระบอกล้างไม้ไปแช่น้ำ โดยน้ำที่แช่จะต้องเป็นน้ำคลองหรือน้ำธรรมชาติที่ไม่ใช่น้ำประปา และต้องเป็นน้ำคลองที่มีตะกอนจากดินซึ่งจะช่วยให้กระบอกล้างไม้มีความชุ่มชื้น และก่อนที่จะนำกระบอกล้างไม้ไปรองน้ำตาลสด จะต้องนำกระบอกล้างไม้ไปเผารมควันเพื่อฆ่าเชื้อและทำให้กระบอกล้างไม้แห้ง จากนั้นให้นำผิวตะเคียนและใบเตยใส่ในกระบอกล้างไม้เพื่อเป็นสมุนไพรกันการบูดเน่าของน้ำตาลสด ส่วนใบเตยนั้นชาวบ้านนิยมใส่เพื่อให้มีกลิ่นหอมของใบเตยปะปนในน้ำตาลสด ในกระบวนการทำน้ำตาลปึกนั้น ชาวบ้านจะนำน้ำตาลสดที่รองจากช่อดอก จากนั้นจะนำน้ำตาลสดมาใส่ลงในกระทะใบบัวขนาดใหญ่เพื่อจะต้มหรือเคี่ยว โดยมีเตาดินเผาที่ชาวบ้านปั้นเองและมีการสูมฟืนที่เป็นไม้แห้งอยู่ตลอดเวลา ทั้งนี้เพื่อรักษาอุณหภูมิและให้ได้ความร้อนที่คงที่ โดยใช้เวลาต้มหรือเคี่ยวประมาณ 2-3 ชั่วโมง น้ำตาลก็จะเริ่มเหนียวหรือข้นและจับตัวกัน และมีสีน้ำตาลอ่อนถึงน้ำตาลแก่ พอเห็นว่าได้ที่แล้วชาวบ้านก็จะตักใส่ ในขามกระบือเล็ก ๆ ที่มีผ้าขาวบางวางอยู่เพื่อให้แกะออกจากขามกระบือ พอน้ำตาลปึกแข็งตัวหรือแห้งแล้วชาวบ้านก็จะนำออกจาก ขามกระบือ ไปบรรจุลงในถุงบรรจุภัณฑ์และนำส่งให้กับพ่อค้าแม่ค้านำไปขายที่ตลาดต่อไป

2. แนวทางในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำน้ำตาลเกยไชย อำเภอยะรัง จังหวัดนครสวรรค์นั้นปัจจุบันมีสถาบันต่าง ๆ เข้ามาศึกษาหาความรู้จากภูมิปัญญาท้องถิ่น ช่างต้น และมีหน่วยงานในระดับท้องถิ่นมีการสืบสานงานประเพณีหรือวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นต้นว่า ประเพณีไหว้ครูตาล ประเพณีแข่งขึ้นตาล ประเพณีแข่งกินตาล และมีการส่งเสริมและแปรรูปผลิตภัณฑ์จากตาลโตนดเป็นสินค้า OTOP ทั้งนี้เพื่อสร้างรายได้เสริมให้กับชุมชน ชาวบ้านในชุมชน ตำบลเกยไชย มีการส่งผลผลิตเข้าสู่ท้องตลาดเพื่อสร้างรายได้ให้กับคนใน

ชุมชนและมีการร่วมสินค้า OTOP เพื่อเป็นการยกระดับให้กับสินค้าในท้องถิ่นและเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเจริญงอกงามทางภูมิปัญญาท้องถิ่นและยังมีผู้นำในท้องถิ่นคอยประชาสัมพันธ์ให้ผลิตภัณฑ์สินค้าให้ผู้ที่มาสนใจได้เลือกสินค้าเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนให้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจไปในทางที่ดีนอกจากเรื่องเศรษฐกิจแล้ว ยังมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทำน้ำตาลโตนดให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ อีกทั้งยังมีการจัดกิจกรรมปลูกต้นตาลโตนดทุกปี มีศูนย์อนุรักษ์ตาลโตนด และประชาชนในพื้นที่ยังคิดว่าน่าจะจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ตาลโตนดเพื่ออนุรักษ์ต้นตาลและน้ำตาลโตนดให้คงอยู่คู่ชุมชนชาวตำบลเกยไชยสืบต่อไป

2.1 ด้านสังคม ความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ได้กลายเป็นนโยบายสำคัญของรัฐบาลในยุคปัจจุบัน หลักการของการพัฒนา คือ การใช้ความรู้ความสามารถที่ชุมชนมีอยู่เดิมในการสร้างรายได้อย่างเป็นกระบวนการและเชื่อมโยงไปสู่การสร้างชุมชนเข้มแข็งโดยใช้แนวคิดเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งมีลักษณะสำคัญคือ ครอบครัวเป็นหน่วยการผลิต แรงงานของสมาชิกในครอบครัวเป็นปัจจัยการผลิตที่สำคัญที่สุด การพึ่งตนเองขึ้นอยู่กับการใช้แรงงาน เพราะแรงงานเป็นสิ่งที่ครอบครัวมีอยู่โดยธรรมชาติ ไม่ต้องจ้าง เป็นสิ่งที่มามีกับสถาบันครอบครัว พึ่งทรัพยากรท้องถิ่นพึ่งตัวเอง และพึ่งกันเองในชุมชนเป็นขั้นตอนพื้นฐาน การขายจะเป็นขั้นตอนระดับที่สูงขึ้น เป็นการขายในตลาดใกล้ตัว ตลาดภูมิภาค ตลาดภายในประเทศ เศรษฐกิจฝังตัวอยู่ในสังคมและเป็นวัฒนธรรมธุรกิจชุมชนที่เกิดจากครอบครัวชุมชน มาจากรากฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นและพลังอันเป็นศักยภาพ ตลอดจนทรัพยากรที่มีอยู่ชุมชนนั้นที่ถ่ายทอดสืบทอดกันมา จนกลายเป็นรากฐานของชาติและเป็นธุรกิจระดับโลก ดังนั้น วัฒนธรรมพื้นบ้านจึงมีผลต่อการผลิตและการดำรงชีวิตของชาวบ้าน ทั้งยังส่งเสริมความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสังคมอีกด้วย ฉะนั้น เพื่อที่จะส่งเสริมและสืบทอดวัฒนธรรมพื้นบ้าน เราจึงจะต้องพัฒนาให้มีสังคมหรือชุมชนในรูปลักษณะที่เอื้อต่อการคงอยู่ มีรูปแบบขององค์กรทางสังคมและเศรษฐกิจ มีผู้นำท้องถิ่นได้มีการบริหารจัดการและให้ความรู้กับชุมชนโดยมีองค์ความรู้การจัดการให้ชุมชนของเราได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และให้ความรู้เกี่ยวกับบริบทในการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันได้อย่างผาสุก

2.2 ด้านการศึกษา แสดงให้เห็นถึงภูมิรู้พื้นฐานเกี่ยวกับตาลโตนดที่สะท้อนจากคำศัพท์ในวงความหมายต่าง ๆ การจำแนกเพศของตาลพันธุ์หรือชนิดของตาลส่วนต่าง ๆ ของต้นตาลการเก็บเกี่ยวผลผลิตและผลิตภัณฑ์จากตาลโตนด โดยชาวบ้านได้เสนอใน

ลักษณะของอนุกรมวิธาน ส่วนหนึ่งของการศึกษาชี้ให้เห็นความรู้อย่างเข้าใจของคนทำตาลเกี่ยวกับส่วนของต้นตาล เป็นความพิถีพิถันของกรรมวิธีเก็บน้ำตาลที่ปรากฏผ่านคำเฉพาะ นอกจากนี้การให้ความหมายของคำเกี่ยวกับตาลตามมุมมองของชาวบ้านสะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมตาลของคนเกยไชยได้แก่วิถีอาชีพและช่วงเวลาทำตาลวัฒนธรรมอาหารท้องถิ่นจากตาลและความเชื่อขนบธรรมเนียมเกี่ยวกับอาชีพทำตาล งานวิจัยนี้นำไปสู่ความเข้าใจความรู้พฤษศาสตร์ตาลแบบพื้นบ้านและวิถีวัฒนธรรมตาลของคนเกยไชย ซึ่งยังเป็นประโยชน์ต่อการสืบทอดการอนุรักษ์การจัดทรัพยากรของท้องถิ่นตลอดจนการพัฒนาอาชีพทำตาล และสามารถเชื่อมโยงความรู้ไปสู่รุ่นต่อรุ่นและยังทำให้คนที่มาศึกษาได้เข้าใจและเห็นประโยชน์ของตาล และนำตาลไปประยุกต์ใช้ได้หลากหลายรูปแบบไม่ว่าจะเป็นอาหารคาว ขนมหวาน เครื่องดื่ม เป็นต้น

2.3 ด้านสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาประโยชน์ของอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำน้ำตาลโตนด ทำให้มนุษย์นั้นมีการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เช่น ช่วยให้คนในท้องถิ่นนั้นดำรงชีวิตอยู่ด้วยความสงบสุขกลมกลืนกับสิ่งแวดล้อม สามารถนำผลิตภัณฑ์จากต้นตาลมาแปรรูปและยังสามารถสร้างรายได้ส่งผลกระทบต่อชุมชนให้มีความเจริญงอกงามทางภูมิปัญญาและยังมีหน่วยงานทางราชการส่งเสริมและการอนุรักษ์การปลูกต้นตาลตลอดจนถึงวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านเป็นเรื่องที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษการปรับเปลี่ยนการประยุกต์และการสืบทอดภูมิปัญญาของคนในชุมชนในการปลูกตาลเพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับเหตุการณ์และเงื่อนไขที่เปลี่ยนไป สร้างประโยชน์ในการประกอบอาชีพภูมิปัญญาท้องถิ่นในปัจจุบันซึ่งเป็นภูมิปัญญาที่ประยุกต์แล้วนำมาใช้ประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเช่นเรื่องของการเกษตรกรรมธรรมชาติการแก้ปัญหาเรื่องการอนุรักษ์ที่สำคัญช่วยให้เข้าใจชุมชนในการให้ความรู้ การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นกลุ่มข้าราชการและผู้นำท้องถิ่นตำบลเกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ มีการลงพื้นที่เพื่อสำรวจภูมิปัญญาดังกล่าวเพื่อถอดบทเรียนความรู้ ประสานหน่วยงานในพื้นที่ลงไปให้ความรู้ปราชญ์ชาวบ้านที่อนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำตาลผลิตภัณฑ์จากต้นตาล เพื่อความปลอดภัยของผู้บริโภค ตลอดจนผลักดันให้ปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ได้รับการรับรอง เพื่อเป็นการสร้างขวัญและเชิดชูเกียรติปราชญ์ชาวบ้านต่อไปและได้มีการส่วนร่วมในการให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องความสะอาดและความปลอดภัย ตำบลเกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ และยังสามารถให้หน่วยงานราชการ

มีส่วนร่วมในการส่งเสริมหรืออนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำน้ำตาลเกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทำน้ำตาลโตนด ตำบลเกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า ชาวบ้านในชุมชน ต.เกยไชย มีการส่งผลผลิตเข้าสู่ท้องตลาดเพื่อสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนและมีการร่วมสินค้า OTOP เพื่อเป็นการยกระดับให้กับสินค้าในท้องถิ่นและเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจชุมชนให้มีความเจริญงอกงามทางภูมิปัญญาท้องถิ่นและยังมีผู้นำในท้องถิ่นคอยประชาสัมพันธ์ให้ผลิตภัณฑ์สินค้าให้มีผู้ที่มาสนใจได้เลือกสินค้าเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจในชุมชนให้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจไปในทางที่ดีนอกจากเรื่องเศรษฐกิจแล้วสอดคล้องกับงานวิจัยของชุนชิตา นาคภพ (2561) พบว่า ตำบลเกยไชยมีแหล่งทุนทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพ ทั้งวัด พิพิธภัณฑ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณีและความเชื่อของชุมชน อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น ยังมีการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทำน้ำตาลโตนดให้กับเยาวชนรุ่นใหม่ อีกทั้งยังมีการจัดกิจกรรมปลูกต้นตาลโตนดทุกปี มีศูนย์อนุรักษ์ตาลโตนด และประชาชนในพื้นที่ยังคิดว่าน่าจะจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์ตาลโตนดเพื่ออนุรักษ์ต้นตาลและน้ำตาลโตนดให้คงอยู่คู่ชุมชนชาวตำบลเกยไชย สอดคล้องกับลักษณะ โรจน์พิทักษ์กุล (2550) พบว่า ปัจจัยภายในที่มีศักยภาพของชุมชนมาสร้างกระบวนการการเรียนรู้จากหลักวิชาการ กรอบการปฏิบัติการจากความร่วมมือของ 3 ส่วน ได้แก่ ชาวบ้านที่เป็นผู้นำ ผู้วิจัย และเจ้าหน้าที่ภาครัฐ ซึ่งพบว่า การดำเนินงาน พัฒนาเพื่อการแก้ไขปัญหาของชุมชนเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ มีการเชื่อมโยงความรู้อย่างต่อเนื่อง เพิ่มเติมความรู้ใหม่โดยมีชุมชนเป็นฐาน สร้างความภูมิใจให้กับคนรุ่นต่อ ๆ ไป และวางรากฐานที่สำคัญของประเทศและสังคมไทย อีกทั้งเป็นแนวคิดที่ต้องการให้แต่ละหมู่บ้านมีผลิตภัณฑ์หลัก 1 ประเภท เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้วัตถุดิบทรัพยากรท้องถิ่น ลดปัญหาการอพยพย้ายถิ่นไปสู่เมืองใหญ่ สอดคล้องกับงานวิจัยของเจตน์สฤษฎ์ สังขพันธ์ และคณะ (2562) พบว่า สามารถจ้างแรงงานนอกครัวเรือนในการขึ้นต้นตาลได้ หรือการให้เข้าต้นตาลแก่คนในชุมชนที่ยังคงดำรงชีวิตด้วยการขึ้นต้นตาล อีกทั้งเป็นการสร้างรายได้ส่งผลแก่ชุมชนให้มีความเจริญงอกงามทางภูมิปัญญาและยังมีหน่วยงานทางราชการส่งเสริมและการอนุรักษ์การปลูกต้นตาลตลอดจนถึงวิถีการดำเนินชีวิตของชาวบ้านเป็นสิ่งที่ปฏิบัติสืบทอดกันมาแต่บรรพบุรุษการปรับเปลี่ยนการประยุกต์และการสืบทอดภูมิปัญญาของคนในชุมชนในการปลูกตาลเพื่อให้เกิด

ความสอดคล้องกับเหตุการณ์และเงื่อนไขที่เปลี่ยนไป สร้างประโยชน์ในการประกอบอาชีพภูมิปัญญาท้องถิ่นใน ซึ่งสอดคล้องกับยศ สันตสมบัติ (2542) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ปรากฏในรูปความเชื่อพิธีกรรม จารีตประเพณีและวิถีปฏิบัติ ว่าเป็นส่วนหนึ่งของภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อการบริหารจัดการด้านระบบการผลิตและจัดการทรัพยากร โดยกำหนดเป็นพิธีกรรมจารีตประเพณีซึ่งมีแบบแผนปฏิบัติ สร้างความผูกพันทางด้านศีลธรรม และการอยู่ร่วมกันแบบพึ่งพาอาศัยกันและกันระหว่างชุมชน โดยในแต่ละท้องถิ่นหรือแต่ละชุมชนอาจมีรูปแบบการจัดการที่มีความแตกต่างกันและหลากหลายย่อมส่งผลให้จารีตประเพณีย่อมมีความแตกต่างกันไปด้วย

องค์ความรู้ใหม่

ภูมิปัญญาท้องถิ่นจัดเป็นมิติทางวัฒนธรรมที่มีบทบาทในการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจในชุมชน ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับว่าสังคมจะอยู่รอดได้อย่างยั่งยืนนั้นด้วยภูมิปัญญาท้องถิ่น การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนโดยส่วนรวมในที่สุด และยังช่วยให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองได้

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง “การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นน้ำตาลเกยไชย อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดนครสวรรค์บนฐานการมีส่วนร่วม” คณะผู้วิจัยเห็นถึงการอนุรักษ์และข้อจำกัดจำนวนมากเกี่ยวกับประสิทธิภาพและคุณภาพในการปฏิบัติงานของคนในท้องถิ่นและหน่วยงานราชการ ซึ่งประกอบ กระบวนการอนุรักษ์ และแนวทางในการการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจึงทำให้ผู้วิจัยได้นำหลักการบริหารจัดการที่ดีมาประกอบเพื่อนำเสนอการอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่พึงประสงค์ให้สามารถยกระดับที่สอดคล้องกับความต้องการได้ ซึ่งผู้วิจัยจะขอเสนอแนะเพื่อการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นต่อไป จากการได้ชมภูมิปัญญาของชาวบ้านเกยไชยเกี่ยวกับการถนอมอาหารจากตาลโตนด ไม่ใช่มีแค่เพียงการทำน้ำตาลโตนดแบบพื้นบ้าน และการทำน้ำตาลปึกเท่านั้น ยังมีอาหารอีกหลายอย่างเป็น OTOP ซึ่งเป็นภูมิปัญญาของชาวบ้านอย่างแท้จริง ที่สำคัญคือทำให้รู้ว่าการขึ้นตาลเป็นอาชีพที่ควรส่งเสริมให้มีการอนุรักษ์ ดังนั้นผู้วิจัยขอเสนอแนะตามประเด็นดังต่อไปนี้

1. รัฐบาลควรที่จะคุ้มครองและให้สิทธิพิเศษกับคนขึ้นตาล เพื่อให้อาชีพของชาวบ้านกลุ่มนี้มีการสืบทอดกันต่อไปอีกยาวนาน เนื่องจากอาชีพคนขึ้นตาลเป็นอาชีพที่มีความ

เสี่ยงสูง จึงไม่ได้รับความสนใจจากลูกหลานที่จะสืบทอดต่อ ดังนั้นภาครัฐควรมีแนวทางส่งเสริมให้สถาบันการศึกษา หรือองค์กรภาครัฐในการช่วยคิดนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีในการขึ้นเก็บน้ำตาลโตนด เพื่อให้รุ่นลูก รุ่นหลานได้มีน้ำตาลโตนดรับประทาน ไม่ใช่รู้จักเพียงชื่อนั้น

2. ภาครัฐควรที่จะส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อยกระดับรายได้ให้แก่ชุมชน และเป็นการเผยแพร่ภูมิปัญญาท้องถิ่นเชิงอนุรักษ์ตาลโตนดของชาวบ้านตำบลเกยไชยอีกด้วย

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากการวิจัยเรื่อง “การอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นทำน้ำตาลเกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์บนฐานการมีส่วนร่วม” แสดงให้เห็นว่าชุมชนยังคงมีการอนุรักษ์ทรัพยากรตาลโตนด อีกทั้งมีการสืบสานภูมิปัญญาและประเพณีวัฒนธรรมเกี่ยวกับตาล โดยชาวบ้านมีความคิดเห็นว่าตาลยังคงเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของชุมชนโดยมีความพึงพอใจในเรื่องการสืบสานภูมิปัญญา และประเพณีวัฒนธรรมเกี่ยวกับตาล ดังนั้น จุดเริ่มต้นของการพัฒนาศักยภาพของชุมชนควรผ่านแกนนำชุมชนแล้วจึงขยายผลสู่ประชาชนในท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง โดยมีกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการประกอบอาชีพ การผลิตและแปรรูปที่หลากหลายมากขึ้นจากตาล และการศึกษาดูงาน ซึ่งส่งผลให้ประชาชนในชุมชนมีความมั่นใจในการประกอบอาชีพ และมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

เอกสารอ้างอิง

- เจตน์สุภะสิทธิ์ สังขพันธ์ และคณะ. (2562). *แนวทางการเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนเพื่อให้เกิดความมั่นคงทางอาหารของชุมชนภายใต้วิถีไหนด-นา-เล ในคาบสมุทรสทิงพระ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
- ชุนฉिता นาคภพ. (2561). *รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเกยไชย อำเภอชุมแสง จังหวัดนครสวรรค์*. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 8(2), 71-80.
- ยศ สันตสมบัติ. (2542). *ความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน*. เชียงใหม่: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

- ลักษณ์ โรจน์พิทักษ์กุล. (2550). การพัฒนารูปแบบการอนุรักษ์และส่งเสริมผลผลิตจาก
ตาลโตนด กรณีศึกษาชุมชนตำบลปากน้ำ อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา.
วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 18(2), 49-62.
- อุทัยวรรณ ภูเทศ. (2553). ศักยภาพของชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลเกย
ไชย อำเภอยะรัง จังหวัดนครสวรรค์. (รายงานการวิจัย). คณะมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.